„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 183. У Новом Саду у петак 28. новембра (10. децембра) 1886. ГОДИНА XXI.

НЕК СВАКО СВОЈУ ДУЖНОСТ ИСПУНИ, ПА ДА НАС ВИДИ БОГ!

Ми смо и сувише размазили многе наше људе, којима би дужност била, да непрестано стоје у додиру са народом и да су пред целим светом тумач народних жеља. Ми ето н пр. изаберемо посланике за угарски сабор на три године па нити се посланици сећају народа, нити народ иште од својих посланика рачуна о том, шта су радили. Ми имамо на угарском сабору неколико Срба посланика, па ни један не даде свом изборном срезу рачуна о свом досадањем раду, а народ као да је политички мртав, те ни не тражи, да му његови посланици чине своју дужност. У осталом, где се ништа ни учинило није, ту се не може ни о чем ни рачуна давати, јер већина Срба посланика није на угарском сабору ни речце прозборила, дакле ти људи ни не могу о свом саборском раду говорити. На послетку, сви ти Срби посланици осим шајкашког и не припадају српско-народној слободоумној странци, управо и није их народ изабрао, (осим кикиндског, који припада покојној нотабилитетској странци) него их је такорећи влада наименовала за посланике, те по том нема народ ни права, да их позива на одговор и да тражи од њих рачуна Али кад би у нас политички живот бујнији био, могао би онда народ на јавним зборовима изрећи своје мишљење и на појединим среским зборовима осудити своје посланике, ако ништа или против народа раде.

Но међу тим има ствари, у којима би требали сви Срби без разлике политичких начела да су сложни. Наша црква и школа тиче се нас свију подједнако. У погледу наше автономије не би требало да се делимо, већ да сви као један човек стојимо на бранику наших автономних права. У првој пак линији позвани су Срби посланици на угарском сабору, да у саборници подигну свој глас у обрану наше цркве и школе. Тамо из саборнице треба да се захоре мушки гласови Срба посланика, па да читава земља чује и дозна, да је српском народу у Угарској учињена голема неправда. Оданде треба читава земља да разабере, како данашња угарска влада допушта, да један калуђер гази наша ујемчена права и да седи на патријаршеској столици против воље укупног овостраног народа српског. Треба сабор и читава земља да чују из посланичких уста, у каквом се замршеном и очајном стању налазе наше школе и наша црква. Треба да дознају, каква је до сад безакоња починио Герман и како су морално ниско пале његове присталице. Треба да чују, како се под Германовом управом разврат међу свештенством све већма распростире Једном речи, треба једном да чују чисту истину.

Али познавајући Србе посланике од владине странке, ми унапред знамо, да неки од њих неће ништа учинити за свој народ а други, ако и учине што, то ће зацело бити наопако. Та ето се већ говори, да Стојачковић сазива конференцију посланика у Будимпешту, а одатле не може по српски народ никад што добро проистећи, јер Стојачковић ради оно, што Тиса и Герман хоће.

Ми се дакле од Срба посланика владине странке не можемо ничем добром надати. Али ми хвала богу имамо и једног посланика, који припада српско-народној слободоумној странци. Од њега можемо с правом захтевати, да на угарском сабору узме реч и да буде тамо пред лицем наше отаџбине и читавог света живи тумач мишљења и осећања српског народа. Кад се од народа тражи, да са неповереницама осуди Германа, а с повереницама одобри рад својих посланика на српском сабору, онда се с правом може тражити и од српског посланика на угарском сабору, да испуни своју дужност. Сад до душе раде само поједини одбори, али ће скорим и сабор отпочети свој рад, па онда треба и посланик своју дужност да учини, као што је и народ своју учинио.

Ми се тврдо надамо, да ће шајкашки посланик своју дужност учинити, (на остале Србе посланике разуме се да не можемо ни рачунати), те ће се усред саборнице захорити српски глас, да ће га цео свет чути. Чуће се и дознаће се онда, каква је грозна неправда учињена српском народу у Угарској и какву ми црквену поглавицу имамо, те ће наши противници од тог гласа задрхтати. И баш с тога, што се томе надамо, за то и велимо: Нека свако своју дужност испуни, па да нас види бог! А ко неће своју дужност да испуни, тог очекује народна осуда, па ми држимо, да ни један родољуб неће хтети, да га та осуда постигне, већ ће драговољно испуњавати увек и сваком приликом своју дужност, а будућност ће нам показати, да ли ћемо се у својој нади обманути или не.

КАКО ДА УДЕСИМО РАД?

I.

Залуд ћемо стварати програме. Залуд ћемо говорити: „Ми хоћемо ово, ми захтевамо то и то!“ Залуд ћемо свему свету говорити: „Ми од наших права не одступамо. Ми хоћемо за иста да се мушки боримо.“ Све ће то залудно бити, ако не удесимо тако рад, да најзад у борби и успемо. Иначе ћемо у борби малаксати и клонућемо, као онај човек, коме је силна крв истекла. Пашћемо онда у несвест, из које се више нећемо подићи, јер је народне несвести последица — смрт. Иза гроба до душе нема роба, али нема ни народа више. По томе дакле, ако не удесимо наш рад, нашу борбу за народна права и свестрани народни напредак онако, како ваља, онда читав тај рад и сва та борба немају никаква смисла, па ма како се ми јуначили и ма како се опирали душманској навали. У борби ћемо се истрошити, а одатле неће по народ никакве користи бити. У сваком погледу ићиће нам натрашке и ми ћемо све већма пропадати, све већма ће нас противници са свију места потискивати и сузбијати, док на послетку не клонемо и не предамо се душманима на милост и немилост. Онда више неће моћи ни речи бити о нашим светим правима, већ ћемо бити погажени и уништени. Онда ћемо моћи плакати, али нам сузе помоћи неће, кад нисмо за времена удесили тако рад, да би смо могли свакој навали и свакој бури успешно противстати.

Ево да расветлимо то врло јасним и врло појмљивим примерима!

Ми се Срби у Угарској одавно боримо за наша права. То смо чинили и чинимо још нарочито приликом избора за земаљски сабор. У сваком нашем срезу истичемо своје кандидате и боримо се, да постану посланици, те да на сабору заступају и бране наша права, па шта дочекасмо? Од толико наших срезова само је Шајкашка изабрала кандидата српско-народне слободоумне странке, а у другим срезовима нашим или се никако није ни истицао народни кандидат, или је пропао према владином. Разуме се, да је томе у многоме крив притисак и злопамерна подела срезова, као и неправичност при одређивању, ко да је бирач, али све то влади не би ништа помогло, кад би смо ми били устаоци и друкчије рад удесили. Ми до душе по новинама пишемо, како треба сваки Србин ко може на време да плати своју непосредну порезу, како се у сваком месту требају строго прегледати бирачке листине, па рекламовати како за оне, који нису уведени за бираче, а по закону их требало увести, тако исто и за оне, који су неправедно и незаконито као бирачи уведени, те да тако жупанијске и општинске власти не могу по вољи створити противсрпску већину. Али шта вреди све то писање, кад ни у једном нашем месту нема сталног одбора, којем би то у дужност спадало, који би за ту ствар бригу водио? Шта вреде све лепе речи, кад никога нема, који би радио?

Или узмимо други пример. Дође време избора. Изборна борба стаје прилично трошка. Ту треба да се штампају књижице, плакати, ту су нужни сијасет других ситних трошкова, па ако се у вароши или изборном срезу не нађу поједини људи, који хоће и могу жртвовати, онда пропада народна ствар, престаје свака борба, т. ј. сваки изглед на успех. А да се за времена радило, да се створила свеза и заједница свију чланова српско-народне слободоумне странке, те да је сваки члан у општу благајну прилагао, онда би смо имали довољно средстава за изборну борбу, за сваки рад и сваку нужну агитацију за народно добро. Овако пак сапети смо као у пута, те се не можемо по вољи ни кретати, а камо ли успешно делати.

Или узмимо трећи пример. Ми смо данас у Угарској пасторчад. За нас готово не постоји закон. Правда нам окренула леђа. С тога многи наши људи падају у беду. Неки морају у затвор, неки губе своја места, остају без хлеба, те су они и њихове породице изложени највећој невољи. То је тако било пре, па се људи тргли натраг, те не раде за народну ствар ништа баш они, који би могли највише привредити. А да их је народ прихватио, да их странка није оставила, они би и на даље стојали у првим редовима народних бораца и јуначки би сузбијали сваку противничку навалу. И не само то, него би у њихове редове ступило све више бораца. Нико се не би страшио каквих рђавих последица, свако би у борби истрајао, нико се не би освртао лево ил десно, већ би јуначки правим путем ишао, јер зна, да иза њега стоји читава странка, цео народ. Али то је баш оно наше грдно зло, што се у том погледу до сад није ништа радило. Ми смо гледали, како се појединци боре па и уморе. Ми смо гледали, како падају, а нико их није подржавао, нико соколио, нико им није нову снагу улевао. Свако је за себе и на своју руку радио. Нисмо делали на том, да се поједине снаге стопе у једну чврсту целину, те да се

ЛИСТАК.

ГАРАШАНИНОВА БОЛЕСТ.

Беше мали светачац. У гостионици код „Руског цара“ дупком пуно света. Једни око вина, други на билијару, а неки опет са картом и домином у руци прекраћиваху време, те на кућу и не помишљаху.

„Да платим!“ повикнем гостиничару, који је пуне руке посла имао, а у тај пар баш мимо мене прође. Сказаљке гостиничког часовника показиваху једанајсти сат. Устанем, опростим се са моји неколико другова и пођем кући.

На пољу је ветар беснио.

Тешки црни облаци застираху плаво небо, те и ако су београдске улице лепо осветљене, ипак мрачно беше, па пошто ми је стан доста удаљен био, то убрзам кораке, е не би ли још пре кише до њега дошао.

Упутим се кнез Михајловом улицом. Од једном као да се је облак провалио груне киша и принуди ме, да склоништа потражим. Потрчим и збиља нађем такова под неком надстрешницом, где већ два у дугим јапунцетима завијена човека један према другом стајаху и као да се киша њих ни мало не тиче врло поверљиво разговараху. Чак ни онда, кад сам и ја придошао, није им сметало, да полугласно свој разговор наставе.

Ветар је према мени гласе шибао, па сам им сваку њихову речцу потпуно разумети могао.

„Ја не знам, шта је то са мојим господарем?“ рећи ће један. „Пре два дана даде ми налог, да цео пртљаг искупим и да спреман будем, јер вели путоваћемо шест недеља по иноземству. На кратко после тога рече ми, да нећемо ићи, а сутра дан ме пита: да ли сам готов, и је ли све у реду? За тим опет ућути и не вели ми ништа о путовању. Једну ноћ опет легнемо пораније спавати. Тргнем се на лупу неку. Устанем, протрљам очи, навучем нешто хаљина на себе, узмем револвер и потрчим у правцу, од куд сам лупу чуо.“

„Шта! Да нису разбојници какви, а можда и хајдуци?“ упитаће други.

„Буди стрпљив, па чекај на ред. Све ћу ти казати. Даклем: потрчим тамо, од куд је лупа долазила. Јест, ал нема ништа! Прошао сам свуда, преметнуо све, па и опет ништа, и већ хтедох натраг се вратити, мислећи, да се је мени само причинило, кад, ал лупа се понови. Приђем ближе господаревој соби, и гле! Нисам се преварио: изнутра су допирали до мене испрекидани гласи. Бацим поглед на прозор, кроз који је месечина на бледо лице његово падала. Кршећи рукама ударао је по кревету и ближе стојећим предметима, а лице му окупано у зноју изгледаше као повампирено. Прикучим се полако до врата, метнем уво на кључаницу — и могох јасно чути, где као у некој трзавици сам говори. Крупне и страшне су те речи биле. Чисто ме гроза хвата и при самој помисли на њих. Посмисли, ево ово је све говорио:

„Уби га — — — уби! — — Шта, дише још? — — — — — Ха, тако, сад ће ми душа мирна бити.“ За часак је ућутио, па онда настави, а речи су му јасније биле: Круну амо — — то је моја круна. — — — — — Не, ја нисам крив. — — — Он је убица твога мужа. — — — — Момци, у помоћ! — — — Држите је! — — Не дајте! — — У помоћ, у помоћ!“ Последње му речи крчаше, изгледало је, као да га неко гуши, за тим се је тргао, преврнуо на другу страну и ја га оставих, где јако али умерено дише.“

Киша је већ била пристала, и указа се пучина небеска са своји неброј свећица, а и месец се чисто дивио, што се може и опет својом дарованом му светлошћу наслађавати положајем дивних балканских гора.

Још једном бацим поглед на ону двојицу, и на велико моје чуђење познам у говорнику послужитеља министра Гарашанина.

Сад ми је све било јасно.

Оставим склониште и приспем по чисто опраној калдрми у свој стан.

Одмах нисам могао спавати. Врзле ми се разне мисли по глави. Премишљао сам о несрећи српског народа. Премишљао сам о речима оног послужитеља.

Читаоцима „Заставиним“ свакако је позната болест Гарашанинова, као што ни једног Србина нема, којем његова недела позната не би била: Ко покрви Србе и Бугаре? Ко подиже толику порезу? Ко уништи толике мужеве? Ко продаде независност Срба? Ко издаде земљу Чивутима? Ко, ако не Гарашанин? Па да ли је чудо, што му мученици спавати не дају? Не! Стопут је већу казну заслужио.

Стрпи се, мила мајко Србијо! Доћи ће дан разрачунавања. Спремите се и ви крвници народни! Јер доћи ће ђаво по своје.

У Београду на Ваведење 1886.

Војвода Жарко.

ПА КО ЈЕ УЗ ЊЕГА?

Не као добар пастир, који поносито, узвишеном главом, ведрим челом долази међу стадо своје, већ као грешник се он лукаво пришуњао, насилно јурнуо у стадо.

Добар пастир познаје стадо своје, и оно њега познаје и радују се једно другоме. Али он народ не познаје, а народ њега не припознаје.

Па ко је уз њега?

Глас народа, глас сина божија — проклиње га.

Није ушао на врата, већ преко ограде, због чега га свето писмо најружнијим именом крсти.

Старо бежи од њега, младо окреће главе од њега.

Германе, бедо наша, па ко је уз тебе?

Ох, не пуштајте децу њему! Његов поглед ће их унесрећити његов дах ће их окужити.

Па јесу-л деца, је-ли млађа омладина уз њега?

Да видимо, да видимо!

. . . Јесте ли били кадгод у карловачкој саборној цркви? То је једна од најлепших цркава у целој нашој митрополији. Од кад он њоме управља, с поља је врло хабавог стања, изнутра је дивна. Тамо није могао ништа да поквари. Вашу побожност још већма ће уздићи лепо, складно певање ђачке гимназијске омладине карловачке. Карловачког „пјенија“ нема нигде, оно је складно, дивно, и слободно се може рећи, да се на њему најбоље види тип православног појања. Појање се тамо јако негује, гласова има много врло лепих, па кад се захори то појање из 250 ђачких грла, баш је мило и богу и људима.

оствари оно лепо начело: „Један за све, а сви за једног.“ За то је наша борба увек рамала. За то смо малаксали. За то се из редова народних бораца повукле многе ваљане снаге. За то смо готово са свију места потиснути. За то нас у свим јавним стварима прати обично неуспех.

То тако даље не сме бити. Иначе нам је пропаст извесна. Иначе ће читавој српско-народној слободоумној странци, а тим и целокупном овостраном народу српском противници с подсмехом моћи запевати: „Борила се, па се уморила. Мртва лежи по Косову војска.“

Ми морамо дакле тако да удесимо рад, да речи наше имају и смисла, да постану дела, у кратко, да наш рад има и успеха, но о том у идућим чланцима.

Писмо из Загреба.

На почетку овога трогодишћа, кад се бијаху искупили сви саборски посланици, виђе смо међу њима и Србе заступнике из крајине. Дотле је постојао „српски самостални клуб“, па мишљасмо, да ће Срби тада раширити свој програм за рад, на корист земље и народа, ал се преварисмо. Чим се је сабор отворио, изјавио је бан Хедервари, да: „он неће имати посла са толиким клубовима“. А да се тај „српски клуб“ прелије у „народну странку“, нужно је било, да из такозване „народне странке“ ступе у њега г. г. Кушевић, Ђурковић и други Они уђоше и расцеп би готов. У кратко време би предложено, да се „српски клуб“ посве претопи у „н. странку“. Тад је настала борба у клубу — дође до гласања и предлог бијаше примљен са 11 противу 10 гласова!

У тој прилици шта је спадало др. Медаковићу у дужност, који је заузео усљед тога самостални положај? Др. Б. Медаковић морао се истаћи за вођу мањине и одржати „самостални српски клуб“, но он то није учинио.

Др. Медаковић, истина бог, он је заузео самостални положај, али је својим ћутањем на сабору у самој ствари одобравао рад владе и већине.

Па и сада, док се решавају важна животна питања, док се у сабору бори опозиција против владе и силника, око прорачуна — сада се др. Б. Медаковић налази у Бечу. На овоме сабору нема Србина, који ће том приликом подигнути свој глас у сабору а за народ. Но погрешио сам. Има ипак једна поштена старина, која је иступила пре годину дана из оног такозваног „српског клуба“, који ће подићи свој глас приликом расправе о прорачуну, а тај је старина српски прота Шорак, заступник среза петровоселског.

Све српске а и стране новине донеше седницу клуба, у којој беше предложена позната одлука по Ђурковићу, те истакоше, да је било и противника те одлуке. Вредно је, да се зна, зашто су исти били противу одлуке, а то је: Чим је Ђурковић предложио одлуку, скочио је Поповић (Вацки) и лупив руком о сто, рече: Шта ми требамо ту рачуне неке полагати народу о нашему раду? Ми смо ту, а то је главно! **Шта се нас народ тиче?** Ми овде заступамо наше уверење! За то сам одлучно противу те одлуке! Зарђе мени, а и нама свима, народ дати хлеба, ако га немамо! Не! И за то одбијам сваки рад у томе правцу!“ На то је устао сам председник клуба, Васа Ђурђевић, те је живом и познатом његовом речитошћу бранио одлуку, која је, као што се зна, примљена и која служи на срамоту српскоме народу. Касније је обећао Вацком за умирење сам др. Спевец оделни престојник богоштовља и наставе, да ће се већ он побринути, да Вацки буде именован школским надзорником. Са овом наградом стоји у свези именовање Васе Ђурђевића за већника стола седморице, а пошто је у изгледу умировљење др. Ливија Радивојевића, председника стола седморице, то ће исти В. Ђ. за тим постати председник врховног суда

Знано је и то да онај „Српски предлог“, који је у сабору привидно примљен и којим су пре избора народу замазали очи није ни поднесен круни на потврду већ је Тиса одговорио, да они морају тај предлог изменити и додати: да се све тражбине српске пренашају на пештанску владу, а не на бана.

Дакле, докле Тиса налази велеиздајства у невиним чланцима „Заставе“ а порота осуђује писце, дотле сам Тиса огрешује се о права ове земље и тера заступнике, да се огреше о своју домовину! Како би се такав поступак заступника, ако то учине, имао крстити — то остављамо нека народ рекне!

Г. Паја Арсенић, као што сам чуо, већ се заситио тога клуба, те кани, кад се поврати кући, сазвати своје бираче и рећи: „да се с њима радити не може.“ Те ако су бирачи споразумни, да је спреман иступити из реченога клуба јер се страши звати њиховим чланом.“ Колико је у овом истине — показаће скора будућност.

Још једна чудноватост. „Србобран“ је у низу чланака почео нападати рад Срба посланика (то је чинио и пре) ал ту не бијаху код отварања народног такозваног касина Срби заступници, те је управа и с тога касина наручила све загребачке листове међу њима и „Србобран“. Но пошто су сада ти вајни Срби на окупу и чланови реченог касина, то су наложили реченој управи, да има из просторија „касина“ „Србобран“ одстранити што је јуче и учињено. Ти вајни Срби стиде се од иновераца, својијех колега, да исти читају њихову бруку у „Србобрану,“ особито кад су читали подлистак „Прошлост и садашњост“ у ком су Срби заступници представљани као гробари народа и домовине, те су се тим недостојним начином, послужили и „Србобран“ избацили!

Као што се зна, јавни збор, који је обдржаван у Загребу пре 10 месеци усвојио је „Србобран“ за свој орган. „Орган Срба у Троједници.“ Тај исти народ послао је своје заступнике на сабор који му газе његове светиње, потпомажу владу ову и у Пешти која подржава Германа у Карловцима — а сви знамо да Герман ради на затору српске аутономије. Ти исти Срби заступници избацују из касине орган народни „Србобран“, за то, што исти брани народ и његове установе, а осуђује владине пришипетље Србе посланике. Требао би народ да њима подвикне код будућих избора: На страну недостојни заступници, ми вас више не требамо;“ те да бира онакове посланике, који ће бити достојни имена и поноса народа српскога!

Чланак „Политичко вјерују,“ које се односи на тројединицу, примљен је у српским круговима веома повољно. Сад чекамо, да чујемо реч браће Хрвата. Хоће ли написати на својој застави поред речи: „Не дамо своје“ и речи: „Штујемо туђе!?“

Александар Стојачковић посланик на срп. нар. сабору и оном у Пешти, како поуздано дознајем, послао ја поруку тако званом „Српском клубу,“ да се ови усљед нередовних одношаја, који су наступили потруде до Мартиновог брега на договоре. Како знадем, у том погледу сазвао је клубски потпредседник, велики жупан у миру г. Давидовић, за данас у 5 сати клубску седницу, у којој ће већати о посланој поруци што и како да учине. Васа Ђурђевић отишао је из Загреба и вели се, да се неће више вратити.

Народ се креће и ради. Српска православна црквена опћина у Црквеном Боку послала је повереницу 54-рици народних посланика који храбро бранаху најсветија права народа српскога.

Овако та опћина. А у недељу је обдржаван велики јавни збор у Блињи, тако исто јуче у понедељак био је јавни збор и Петрињи. Резултат још непознат. Свакако је добар знак, да се народ креће јер је увидио, да му нема другог спаса.

Чланови странке права, како чујем, држали су такође у недељу 5/12. п. н. седницу, у којој су позвали и некоје грађане загребачке, присташе „странке права“ да се договоре: „Какав положај од сада да заузму на прама Србима у тројединици?“ Закључено ј: да се у будуће ни којом речцом не пише противу Срба, да се не вређа њихово верство и народносно чувство било то путем штампе ил иначе, те да се гледа, да се утаре пут слози између Срба и Хрвата, јер да су се осведочили из искуства, да без Срба њихова борба мора остати безуспешна.

В—с.

Бугари путују по свету.

У току последњих дана није се у Бугарској збио никакав важнији догађај. Досадања противруска бугарска влада седи још и сада на кркачи Бугарске и са својим радом доводи земљу у све већу опасност.

Греков, Стојилов и Калчев, бугарски изасланици, које је бугарска скупштина изабрала, а у цељи, да ради новог кнеза обиђу све европске дворове, кренули су се на пут по Европи. Из Софије су преко српско-бугарског бојишта и Ниша стигли у Београд. Ту их је примио Гарашанин и краљ Милан. Овај последњи приредио је шта више у њихову почаст дворску игранку.

О задаћи бугарског изасланства у Београду вуца се различито. Владини српски кругови уверавају, да су изасланици краља Милана само из учтивости посетили. Други поузданији гласови тврде, да су изасланици том приликом понудили краљу Милану бугарски престо. Који је од ова два гласа истинитији, не може се још тачно пресудити.

Изасланици су из Београда брзим влаком стигли у Пешту. На станици у Пешти дочекали су их мађарски ђаци и грађани са бурним „ељенима“. Изасланике је поздравио ђак Такач Золтан и рекао им је, да Мађари воле Бугаре, јер они очајнички бране своју слободу и независност. — Греков се захвалио на дочеку и изјавио је радост своју, што се Мађари одушевљавају бугарским отпором. „Необични ме — вели — осећаји обузимали, кад сам пролазио мађарском земљом од Београда до Пеште. (брат Бугарин је заборавио, да од Београда па до Пеште станују и Срби Ур.) Видим сад, да мађарски јуначни народ зна ценити слободу. Живела Мађарска!“ На ово се Мађари одазваше са бурним „Живео!“ За њиме је још говорио Калчев, па се после кренуше у Беч.

Изасланици су стигли у Беч око 8 сати у вече. Дочек тако рећи није био никакав. Ваља забележити, да од бечких бугарских ђака није био ни један на станици. На станици је било неколико новинара и двадесетак Пољака ђака, који су изасланике са усклицима „Живели!“ поздравили. Изасланици су одговорили са „захваљујемо!“ и одмах су отишли у своје станове.

Из Беча ће изасланици по свој прилици у Петроград, где их зацело ниво примити неће, па онда у Берлин, Париз и т. д. ако се т. ј. међу тим у Бугарској не промену ствари.

Изасланици су у Бечу посетили министра спољних послова Калнокија и руског посланика Лобанова.

Као у свакој прилици, тако су и сада љубопитљиви новинари навалили са својим разговорима на изасланике. Дописнику „Дели Њуса“ рекли су изасланици, да зато путују по Европи, како би дознали, шта силе мисле о бугарском питању, које треба што пре да се реши. Осим тога цел им је, да увере Европу, како ствари у Бугарској стоје и да изјаве, како Бугари неће за кнеза Николу Мингрелског и Богоридеса, већ онога, који ће бити за независност Бугарске. Они су за решење бугарске ствари и захваљују се европској штампи, што је бранила Бугарску, а јадници неће да виде, да их та штампа тура у пропаст.

Једном новинару рекли су они, да никако неће Николу Мингрелског, да је савез балканских народа нуждан, да они нису понудили краљу Милану бугарски престо, да је повратак Батенберга немогућ, они иду руском цару да га увере о правом стању ствари.

Као што се дакле види, господа бугарска пошли су на далеки пут, да бургијају против своје рођене домовине и против ослободитељке Русије. Таки путеви су јако опасни, па нека се господа чувају — вратолома!

ДОПИСИ.

Суботица. Биће познато пошт. читаоцима цењене „Заставе“, да код нас већ 22 године постоји певачка дружина, која је за свога опстанка и лепих и ружних дана проживела. Сад су опет зли дани наступили.

Српска црквена општина давала је већ више година певачкој дружини припомоћ од 200 фо. из закладе народних добротвора Јована и Терезије Остојић. Ове године пак, пошто се горепоменута заклада знатно повећала, повисила је општина припомоћ на 600 форината. Кад је ову повишицу и министарство потврдило, извести општина певачку дружину о истој у једном допису, у ком нагласи, да ту повишицу даје као припомоћ на унапређење и усавршавање свецког и црквеног појања и музике. У овом свом званичном акту општина никакове друге услове поставила није. Певачка дружина прими припомоћ од општине, изабере свога старог ликовођу опет за ликовођу, обвеже га, да децу из основних школа и чланове дружине дневно три сата певању и музици учи, а општини обећа, да ће обучавањем школске деце преобразити, и па чврсте основе поставити певачку дружину, а да ће и недељно корално пјеније што пре увести у цркви.

Као што се дакле из овога поступка види, певачка дружина је савесно хтела одговорити јединoм услову црквене општине. Певачка дружина је потпуно схватила свој позив, она је свом силом прионула, да му потпуно и одговори, но опет дође пуста неслога, да лепи и здрави развитак још у клици угуши.

Црквена општина наиме већ после свога горенаведеног дописа сазове преко тајника певачке дружине, општински и дружински одбор у заједничку седницу. Ова седница беше врло бурна. Неколико чланова црквеног одбора захтеваху, да општина распише стечај на место ликовође, да га она бира, а певачка дружина само да га прими. Но кад неколицина одборских чланова увиде, да је овај захтев сасма неправедан, промене свој предлог тако, да певачка дружина распише стечај, да поднесе општини тројну кандидацију, а општина да бира ликовођу. Овај предлог би од стране чланова црк. одбора примљен, и сад ће се исти поднети ванредној главној скупштини певачке дружине, да га она усвоји или одбаци.

А сад да видимо, да ли сме и да ли може примити певачка дружина горенаведени захтев црк. одбора у погледу бирања ликовође.

Певачка дружина је засебно потврђеним уставом уважено тело, које већ од 22 године амо у свом делокругу поспешно на опште задовољство читавог грађанства и у духу свога позива дела. Потврђени устав даје право певачкој дружини, да као засебно тело, сама себи бира часнике. Тако дакле и ликовођу. Па сме ли дакле певачка дружина напустити то своје право, сме ли она противно своме уставу делати само за то, да од општине материјалне припомоћи добије? Одговор се сам по себи разуме; јер има ли гдегод таковога тела, које има права против свога устава радити? Ја не знам, да које тело има тога права. А ако ипак тако ради, онда је сишло са законитог земљишта и тако је дало надзорној власти права, да се у делање умеша и да чак и само тело — овде дружину — растера. Ово треба да има на уму главна скупштина певачке дружине и имајући ово на уму, неће моћи, неће смети примити предлог црквеног одбора. Ми не смемо продавати право дружине за неколико пара, ако хоћемо да чисти и неокаљани останемо. Но из читавог поступка црк. општине види се, да је и сама општина — осим неколико заслепљених чланова — потпуно убеђена о неправедности свога захтева; јер да то није тако, онда би општина тај свој захтев одмах у свом званичном допису као услов припомоћи ставила, а не би прво намамила

Сваки ђак је ревностан у појању, поји с вољом и ужива при том.

Кад се пева „спаси Христе боже и помилуј“ хори се сва црква.

Па да видите како је тамо ђачка омладина одушевљена — за Германа! Често пута смо ми „страјковали“, јер кад дође у тој песми да се поји: „свјатејшаго патријарха нашего Германа“, а оно на једанпут заћуте сви горњи разреди, умукну басови, а „грозни“ (професор и Германов човек) труди се, те и ногама и рукама машући на нас и претећи нам подражава басу и пева ту, где ми ћутимо.

Герман је водио истрагу, да нам одузме благодејаније, ал онда би морао свима одузети, па се мануо тога. После смо чули, да је и крв бацао, ал ми ђаци то никад нисмо веровали...

... Карловце су место скромно, место мало, слабо ту долазе странци, па сваки карловачки ђак ужива, кад се састаје синод или кад је иначе каква свечаност. О сабору нећу ни да вам говорим, то се по себи разуме. А да смо ми ђаци посланици, богами, би и ми искали војводину, а Герману не би ни дали да седне на председничко место.

Елем кад се састане синод, а ми уживамо, што ћемо видети (тада нам је много јаче куцало срце од радости, а сада уздишемо) Арсенија V. народног избраника и паки што ћемо видети народног избраника Теофана и што ћемо им моћи целивати свете деснице.

Осим дворске баште, агенција је најомиљеније ђачко шеталиште у Карловцима. Баш је био опет синод на окупу, а било је то пре три године. Много нас благодејанаца и неблагодејанаца враћало се са агенције, а пред нас иду Арсеније V. Теофан и Герман. Брзо се одлучисмо на нешто. Пођосмо у ред један по један. Арсенија V. и Теофана сви пољубимо у руку, а Германа — ни један од нас.

Ето, како су ђаци, како је узданица наша уз Германа....

Позната је истина, да околности јако утичу на човека. Карловачки ђаци су много побожнији од других ђака. Осим сваке недеље и свеца, ђаци карловачки иду и на свако вечерње, а кад је велики светац и на јутрење.

Било је то једног великог празника, мислим да су били Духови. Дођосмо сви на јутрење и као обично при крају јутрења започе мироносање. Нема тога ђака карловачког, који би пропустио, да га свештеник не мироноше. Баш је Герман мироносао. Првенство имају грађани и старе жене, па онда дође ред на нас. Обично сваки пољуби свештеника после мироносања у руку. Кад дође ред на нас ђаке, ми закључисмо, да нико не пољуби Германа у руку. Што рекосмо, то и одржасмо. Герман је мислио, да ће га сваки пољубити у руку, па после сваког мироносања, да се бајаги не би машали руке, сам намести руку, да му је целивамо. Али ни један га не пољуби у руку, само смо га сваки погледали, а тај сваки поглед говорио је: „зар ја омладинац теби Герману да целујем руку?“ Герман је бледио, зеленио и гунђао нешто кроз зубе и не дочекавши крај мироносању предаде једном другом свећенику, а он оде у олтар, можда проклињући онај час, кад је узео у руке мотику, да копа гроб српском народу и његовој автономији.

Па реците ми, ко је уз њега?

А.

пев. дружину на рад, па тек онда јој, мислећи, сад ћемо лако постићи циљ, — поставила горњи захтев.

Ако црквеној општини заиста лежи на срцу ширење народне песме и музике, ако јој на срцу лежи лепо православно пјеније, — а у то се ми не сумњамо — онда ће зацело одустати од свога захтева, јер ће увидити да певачка дружина несме своје право продати.

Ми се дакле надамо, да ће родољубива црк. општина од свога захтева одустати. —вић.

Перлез, 23. новембра 1886. Тешко је и претешко и започети набрајати недела у нашем месту, јер је гомила тако велика, да заиста човек не зна с којим ће да почне. Но ипак држим, да је највећи грех, покомуналење школа. Под председништвом г. Мите Живковића дошли смо дотле, да овдашња срп. црк. општина поред својих 400 ланаца земље, није у стању била два учитеља издржавати. Због неуредног исплаћивања туже се учитељи бечкеречком солги. Исти се брже боље пожури, нареди истрагу и да г. Мити Живановићу заклети се, да наша црк. општина заиста два учитеља не може издржавати. Чудновато је баш то, да то исто под председништвом истог господина није могло бити и не потраја дуго, за тим показа се узрок чланови ма срп. црк. општин, због чега општина не може два учитеља издржавати. Ево узрока. Пронашло се, да је фалило новца у каси од прилике само неколико хиљада, да су неки фалзификовани рачуни и оно друго, што обично при таким приликама сљеди.

Лармало се, викало се и тужило се најпосле; но до сад никакова резултата и чини се, као да се ствар хоће да притаји; ако шта узбуде, јавићу у своје време. Сада при данашњој управи има за три године 10.000 ф. новаца, то је јасан доказ, да су при председништву г. Мите Живановића неки „скамотери“ били, који су новац на очиглед г. председника ваљада невидиш правили. То се збило с нашим школама и срп. црк. општином.

На челу наше политичне општине стоји Сима Константиновић, кога нам је пре десед година солга натурио за кнеза. Он чини по општини, што му је воља. Своје негда највеће противнике а сад назови најбоље пријатеље ућуткао их је масним залогајима. Једног је мето за неког „вајзенфатера“, другог опет за „касира“ и т. д. Тако се је исти Сима осилио, да јавно говори, да му нико ништа не може, јер бечкеречког солгу Бакаловића има у џепу. Може те мислити штов. читаоци, какво је стање код наше општине, под управом таковог човека Народ га на сву меру мрзи, али ипак се Сима жртвује за свеопћи интерес. Та ваљда неће он служити за љубав они 300 фор., које као наплату добија, већ он служи, што му интерес општине на срцу лежи. А да је заиста тако, навешћу јасне доказе.

I. Нађе се удављеник и сарани се за 3 ф. — у општинску касу улази квита од 36 ф. што кнез за свој труд узима. II. Ћуприје се оправљају за неки 200—300 ф. — квите се пишу за 900 ф. III. Оправљају се општински квартири за чиновнике суда и грунтовнице кад се прими од подузимача 100 ф. па се дели са касиром. IV. Отпушта се комесар Николић, који је на свеопште задовољење наше место чувао, а намештају се сумњиви људи за чување места. Исти се ухвате у крађи, збаце се, а кад кнезу пруже 30 ф. они се опет узпостављају. V. Чисти се за 5 ф. бунар општински, а и твој кнеже. VI. Закаже се лицитација ритске земље у 9 сати. Ти с твојим верним изађеш често у 6 сати, само да до јефтине земље дођеш. Тужен си био кнеже и криминално осуђен од два суда на робију, по трећи те суд ослободи, зашто ти већ знаш. А о твом раду при вашари, при брању кукуруза при рачунању диурне нећу ни да говорим. Ако имаш мрве поштења још обрачунај с њиме. И тако би могао набрајати хиљаде случајева. За које имам својих хиљаде сведока.

На прагу су нови избори. Станимо чврсто на ноге и збришимо љагу која нас је за ово десет година најгоре срамила.

При завључку ово неколико реда морам још рећи, да изчекивамо од садањег председника срп. општине, да пође трагом сентомашке општине и да у идућој седници и перлешка општина закључи да се бесном небиранику пошаље лек, који ће му без сваке сумње одмоћи. **Истина.**

Вести из места и са стране.

Лепи знаци. „Застава“ је пре неки дана донела вест, да је у оближњој Каменици основано српско певачко друштво. Заузимањем председника истог друштва Тодора Марића и Корнела Јовановића уписују се чланови тако, да је број чланова прешао преко 50. Но осим певачког друштва смера се овде и на даље. Г. Корнел Јовановић покренуо је мисао, да се оснује ратарска читаоница. Та мисао пала је на плодно земљиште и она налази међу Каменчанима лепога одзива. Ради се осим тога и на оснивању новчанога завода са малим деоницама. — Нама је све ово веома мило и ми желимо, да Каменчани постигну оно, што желе. А још би се већма радовали, кад би на овом месту могли што више пута доносити гласове о тако лепим знацима и из других места.

Повереница. У „Србобрану“ читамо: Поштујући љубав и верност прама своме народу и мужевну одважност, којом народна странка односно 54 саборска посланика на српском народном сабору у Карловцима, храбро бранаху најсветија права народа српског — довикује им српска црквена општина Црвени Бок: Напред само соколови српски, браните и надаље права народна правом у руци! Не клоните духом, јер уз вас је васколики народ српски! За ваше јуначко и племенито дело примите овде јавно израз непоколебивог поверења. Српска православна црквена општина. У Црвеном Боку на Ваведеније 1886. Стево Котур парох и председник. Јанко Масловара перовођа.

Српски радници у Румунији. Из Крајова пишу нам: „Данас у недељу 23. нов. 1886. скупише се неколико Срба радника код штованог Србина Томе Ћировића. По дужем говору, а по предлогу Ђорђа Антоновића обућарског радника из Вршца, закључише, да оснују српску читаоницу. Мисао и предлог сви одобрише, а идуће недеље бираће се управа.“

Избор пароха. У понедељак 25. новембра је обављен избор пароха у Ст. Шова. Изабран је једногласно бивши администратор Милан Срданов.

Вукови салици. Извештени смо, да се издавач салика Вука Ст. Караџића г. Т. Везилић Суров бави сада у Београду, те ће се претплатницима и књижарама ти салици тек онда послати, када се г. Везилић врати у Беч.

Дружина српског народног позоришта завршила је у Панчеву са приказом Округићеве „Сећурице и шубаре“ први низ својих представа. Од 20. октобра давано 19 представа (12 у претплати а 7 ван). Дружина ће давати још 12 представа у Панчеву, па ће онда у Сентомаш.

Да ли опадамо бројно? Из података о кретању Срба у Панчеву, које доноси „Панчевац“, — видимо да се октобра месеца о. г. родило у Панчеву свега 26 Срба 13 мушких, 13 жен; — а умрло 19. (13 м. 6 жен.). Више се дакле родило 6.

Школство у Панчеву. По званичним податцима има у Панчеву школско-обавезне деце свега 2572. Но од њих не нохађају на жалост сви школу. — Против оних панчевачких занатлија, који својим шегртима нису набавили нужна учила и књиге за шегртску школу, поведена је истрага.

Парастос Стефану Николићу. Српска новосадска црквена општина приређује у суботу 29. новембра о. г. у 11. сати пре подне у св. саборно црквој свечан парастос народном добротвору Стевану Николићу, на који учтиво позива суграђанство своје.

Колера у Хрватској као да престаје. У Јасеновцу био је један случај. У хрватском приморју и Осеку колера је престала, а у Петроварадину, осим војничке болнице, није било међу грађанством нити случаја болевања нити смрти.

Да'л колера? Предпрошле ноћи оболело је два стражара новосадског кр. судбеног стола и сутра дан у јутру премештени су у болницу. Многи држе да су стражари оболели од колере, но то досада није лекарски установљено, шта више, како нас навадно извештавају болесници су у ступњу опорављања.

Чаковачка певачка дружина. Из Чакова нам јављају: „Овдашња српска црк. певачка задруга, која је пре годину дана због прославе хиљадугодишњице Ћирила и Метода од министарства разрешена била, по обављеној истрази поново је успостављена. У давашњој главној скупштини се конституисала и том приликом је изабрат за председника г. Јован Чарнић, за потпредседника г. Каменко Мича, за благајника Мита Војновић, за перовођу Лаза Илијевић, за архивара Пера Константиновић и за благајног надзорника Јоца Гонђанов. Ван поменутих изабран је управни одбор од 12 особа. Задруга броји 10 певача, а само 32 потпомажућа члана. Желити би било, да се што више потпомажућих чланова упишу“.

Осуђени. Лаза Грујић општин. подбележник у Силбашу ухватио је пре три године тамошњег сељака и бившег тутора Јоцу Пејака и затворио га је без икаквог стварног повода. У затвору је подбележник заповедио сережанима, да Јоцу истуку, што ови и учинише После тога прошло је неко време, а Грујић се напит пратио улицом. Иза неког дрвета опали неко из пушке на Грујића, но не згоди га. Грујић одма сутра пријави то општ. власти и посумња на синове Јоце Пејака, за које се зна да су поштени и да на убијство ни помислили не би. Ставише их у истражни затвор, где су лежали 2 године, а сада су осуђени један на 8, а други на 6 година.

Убијство Пишу нам из Госпођинаца: „Прошле суботе на св. Аранђела у вече ишао је овдашњи момак Гавра Ћурчин (Рајков) сам улицом. Иза неког дрвета дочека га човек и рани га неколико пута ножем. Гавра је услед тих рана издахнуо јуче у среду. Убици није се још ушло у траг. Неки сумњиви су затворени.

Глад уештанској жупанији. У селу В. Перегу влада међу целим становништвом глад. Људи немају ни леба, а о другим јествима нема ни спомена. Општина тражи од државе зајам, но влада у место зајма шаље у село горчила. Знате то је очинско старање Тисино!

Крађе на поштама. У току прошле недеље догодиле су се три велике поштанске крађе и то у Кечкемету, Брислу и Ђоми. У Ђоми је, као што већ јависмо украдено 10.000 ф. готовог новца. Лопови су приморали поштара, да им да јести и пити, па су мирно отишли даље са новцем. Ухваћени још нису. — Код Модоша нападнут је поштански каријол.

Шта Чивути неће извести у Угарској! Под несретном Тисином владавином Чивути су се тако осилили у Угарској, да што они хоће, то се извршити мора. Непита се ту за закон, за правицу, чивутски захтеви то је највећа светиња пред Тисом и његовим властима. Ево да се уверимо. Неки хришћанин Мајер у Пешти оставио је свој грдни иметак, да се оснује кућа за само хришћанску сирочад. Та је кућа већ отворена. Но ма да у тестаменту изрично стоји, да је то „дом за хришћанску сирочад“, ипак су у дом примљени Чивути. Против тога је поднешена тужба, но помоћи никакве. Ето доказа, да се у Угарској чивутство предпоставља последњој вољи завештачевој.

Грозна смрт. У Кишмартону истерало дете ждребе на ливаду. Да ждребе не побегне, привеже дечак улар око паса. Ждребе се од нечега поплаши па у највећи трк. Тако је дечака вукло преко гудура и јендека. Сутра дан нашли су у петом хатару дечака мртва. Руке, ноге биле су му искрјане а глава излупана.

Убиства и самоубиства стоје сада у Пешти на дневном реду. Пре неки дан убили су се у једној соби три особе. У уторник на ноћ убио је један топнички лајтнант своју драгану певачицу, па после пројурио себи куглу кроз главу. Такође у Пешти убио се зан. радник, јер није имао рада, а од глади није хтео да умре.

Они који гладују. Сучи и Мерлати добили су новог друга. Он се зове Јакез а отпочео је своје гладовање у Лондону Изјавио је, да ће гладовати 30 пуних дана. Значајно је, да је Јакез ужасно слаб, те многи сумњају, да ће моћи 30 дана гладовања издржати.

Прочуо се својом дебљином. У добу када људи гладовањем или својим узрастом долазе до гласа, није ни мало чудо ако и који дебељко зажели — славе. Европске вароши занимао је неки дебељко, по имену Емил Науке, па се свету показује за леп новац. Он је тежак 415 фунти. До своје 15. године био је мршав, па се тек доцније почео гојити. Сада својом дебљином заслужује новац.

Земљетреси. Прошлих дана било је на обалама средиземног мора великих земљетреса. Сада јављају да је било земљетреса и у Ташкенту. Један део вароши је разорен У Тиролској и Баварској било је такође јаког земљетреса.

Руска богатства. Руски „Економни лист“ у једном скраћњем броју наводи разне занимљиве податке који се тичу руских природних богатства и експлоатације ових Тако н. пр. пре кратког времена откривени су богати рудници гвоздене руде у онјегашком округу у губернији архангелској, руда је најбоље врсте. Даље 30 врста од Аму Дарја и 32 врсте од Шир-Абада нађени су на равном и од свуда приступном земљишту извори нафте (петролеја) а у самом Баку отворена су недавно још два велика фонтана, који ће до краја ове године дати 3 милиона пуда нафте. Близу станице Никотовске на Курск-Харковазовској жељезници у бахмученском округу има богатих живиних рудника, које обделава од прошле године неко немачко друштво и до сад је добило из 126.000 пуди руде око 40.000 пуди живе. Даље кућа Рочилдова почела је да чини спреме за куповање и извоз руских домаћих вина из јужних крајева. Најпосле можемо споменути да су се гвоздени мајдани у Кривојем Богу тако добри показали, да је н. пр. једно друштво, које се склопило у циљи да их обделава, платило за 20 десетина земљишта држави око 148 000 рубаља.

Новоизабрани новосадски вар. мерник. У данашњој седници новосадског варошког представништва изабран је за вар. мерника једногласно г. Александар Вулко. Честитамо!

Проневера на фелдварској пошти. Пишу нам из Фелдварца; „Наш поштар Нађ Јанош проневерио је 400 фор. те је услед тога свргнут и лишен звања за свагда. Говори се, да је то учинио због неудаће у породичном животу. Но вероватно је да је жена новац из благајне полако крала“.

Кратке вести. Краљ Милан спасао је живот жељ чиновнику Имри Мишколцију. Пештански листови славе за то „јуначко дело“ краља Милана. Уверени смо о Милановом јунаштву, нарочито после Сливнице и Пирота! — У Дармштату убио је на станици један момак своју драгану па после себе. Девојку нису хтеле дати за њега — У Берлину је умрла једна госпођа, која се редовно љубила с — псом! — У осечком затвору умро је један роб од колере, кога су требали кроз два дана обесити. — Против недељног радничког одмора изразила се пештанска трговачка и обртн. комора. То је заслуга Чивута. — У Вел. Варадину отворена је исложба женских ручних радова. — У селу Мојсему убила је Мађарица из пушке жандара. — У Темишвару се убио жељез. чиновник Боднар. — У Аустрији јако пада снег. — У Корку у Ирској правили су Ирци немире. Умешала се војска. Било је мртвих и рањених. — У Енглеској рођаци не купују младенцима непотребне поклоне, већ им плате унапред стан. — У Пешти су две служавке са трокатнице скочиле на сокак и остале одма мртве. — Кр. табла осудила је Ј. Фаркаша из Бихара на 12 год. затвора, што је убио своју ћер. — У Сомботхељу отворена је пољопривредна изложба. — У селу Велејти изгореле су две девојке, у Нађ Казмеру пак 8 кућа. — У Кежмарку, Иглоу, Шимегу и Лечи појавила се колера. Све словачке календаре у Балаша Ђармату запљенио је градоначеоник. Мађарско насиље се дакле шири. — На месту изгорелог Ринг-позоришта у Бечу сазидана је црквица. — Немачко позориште у Москви банкротирало је.

Трговина.

= **Нови Сад** 27. новембра (9. децембра). За минула два дана није се на нашој житној пијаци никакве промене десило. И ако су путеви по околини нешто мало бољи — нема ипак довоза са раном што више. Мањи економи су већином што су имали за продају зрна ово већ извезли, а јачи економи чекају са заостатком свог зрна пролеће у нади, да ће цена сваком зрну виша бити. На будимпештанској житној берзи непрекидно се цена шеници чврсто држи, па млоге партије које млинови пазаре, из дана у дан са неколико новчића се скупље плаћају.

Данас је код нас цена рани ова: Шеница 8 ф. 10—30 н. Напољица 7 ф. Зоб 5 ф 50—60 н Јечам 5 ф. 20—50 н. Кукуруз 3 ф., окрљен 4—4 ф. 20 н. Све од 100 кгр.

Посао са производи је посве застао. Вариво се не тражи. Маст и сланина без продаје. Цене су свему у попуштању.

Вино. На мање партије се продавало вино из наших подрумова и преко у Фрушкој. За Босну је из преко у близини нашој црног и шиљера неколико стотина буради однешено. Наши винарски трговци су такође пазарили вина фрушкогорског. Покрај све ове продаје и купа цене су остале само досадање ниске. Ново бело $6^1/_2$—7 н., средње 7 до 8 н., боље 8—10 н., шиљер 8—10 н, бољи 10 до 13 н., црно 14—16 н., боље 16—24 н. Старо бело 10—14 н., ванредно до 16 н., шиљер 13—16 н., црно 24—32 н. Комовица 14—16 н., шљивовица нова 16—20 н., лањска шљивовица 18—26 новч., стара роба 32—48 н. од 1 литре.

*

У **Будимпешти** 26. новембра (8. децембра). Шеница је умерено нуђена, воља за куповање ограничена, промета 10.000 м. ц., а цена се одржала без промене. Кукуруз са 5 нов. скупљи. Раж, јечам и зоб без промене у ценама, промет слаб.

Плаћана шеница потиска тешка 81.5. 9 ф. 5 н., 81. 9 ф. 5 н., 82. 9 ф. 10 новч., 80. 9 ф., 79.5. и 78. 8 ф. 90 н., 77.8. 8 ф. 75 н. Пештанска 80. 8 ф 95 н. 82. 9 ф. 10 н., 79.8. 8 ф. 95 н., 79. 8 ф. 80 н., 78.5. 8 ф, 70 н. Бачка 78.5. 8 ф. 95 новч., 77.5. 8 ф. 76 н. Банатска 76.5. 8 ф. 70 новч., 78. 8 ф. 90 н. Све на три месеца.

Термини су обављени са мало посла. Шеница за пролеће 9 ф. 3 н. и 9 ф., за јесен шеница 8 ф. 69 и 8 ф. 68 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф 13 н. Репица банатска 9 ф. 50—10 ф., кол репица 11 ф. 25—50 н.

Производи. Посао се није поправио, све је само слаба продаја. Маст свињска 51 ф. Сланина сушена 45 ф. 50—49 ф. од 100 кгр.

*

У **Штајнбруху** 26. новембре (8. дец.) Услед јаког догона угојених свиња уздржали су се купци од куповања, тенденција врло лабава. Угарски мат. тешки 39—41 н., млади тешки 41—$41^1/_2$ н., лаки 40—41 н. Сеоски (из провинције) тешки 39 до 40 н., средњи 39—40 н., лаки 38—39 н. Српски тешки 39—40 н., средњи 39—40 н. лаки 38 до 39 н. Жировни 31—34 н. од 1 кгр.

*

У **Пожуну** 24. новембра (6. децем.) На марвеном вашару је било 1253 ком. рогате марве. Продаја живо текла. Цене су више. Плаћани угарски творнички 55—63 ф. 25 н., немачки 55—65 фор. Српски и угарски пустарски 48—53 ф. 50 нов. од метер. центе.

Најновије вести.

— Бугарска је депутација молила у Бечу и грофа Калнокија и руског посланика Лобанова за аудијенцију. Гроф Калноки је одговорио, да ће депутацију тек сутра у три сата после подне примити, а руски посланик Лобанов није ништа одговорио. Депутација је услед тога клонула духом, јер види, да Русију не могу обманути простим речима.

— Турски изасланик Гадбан паша тражио је, да се у Бугарској састави министарство из свију странака и да се за кнеза изабере Никола кнез мингрелијски, па пошто је то бугарска влада одбила, то је Гадбан паша свим заступницима европских сила изјавио, да турска влада неће ништа против тога имати, ако Русија поседне Бугарску, јер се друкчије бугарски спор неће моћи решити.

— И саме немачке новине признају сад, да између Русије и Турске постоји сад потпуни споразум. Душа тог споразума веле да је сам султан.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 27. новембра у вече.)

Будимпешта. Колико је влада регрута за 1887-му годину захтевала, толико јој сабор одобрио.

Париз. Греви је наваљивао на Гоблеа толико, док се није примио, да састави ново министарство. Од чланова старог министарства уђи ће у ново по свој прилици војни министар Буланжер.

Различности.

Географске белешке. У Тонкингу су Французи време, што је протекло док је мир трајао, употребили на то, да ту далеку и мало испитану земљу проуче и од сваке руке испитају. И тако је на један пут Тонкинг постао најпознатија земља свих покрајина Задње Индије. Флора је веома разноврсна, готово 900 са свим нових врста за науку нађено је тамо. Нарочито се речна делта одликује особитом флором и фауном. На њој има и богатих угљених мајдана. Даље од мора у брдовитим крајевима има креча, гранита и злата. — У Бирми су се Енглези већ прилично угњездили, али опет су морали, да би били на миру, направити уговор са Кином, по коме се признаје кинеска врховна власт над Бирмом. А да би било видљивог знака од те почињености, обвезали су се Енглези, да сваке шесте године шаљу по једно посланство у Кину. Тако исто одрекли су се сваког даљег продирања пут Тибета. — Као нова идеја на пољу колонизационих предузећа појавила се мисао, да се стара Вавилонија опет насели. Некадашња житница Азије данас је са свим пуста, управ подивљала. Само где где има појединих места, где су се људи настанили, те се по томе јасно види, да земља није никако изгубила своју стару плодовитост. — Кипар се прилично опоравио од злих последица турске немарне управе. Пре свега укинут је турски десетак који се плаћао у натури, и шумарство је тако уређено, да више нико не сме по своме ћефу и по свом нахођењу сећи гору кад год хоће. Правосуђе је уређено по енглеској мустри. Све је то учинило те саобраћај бива сваким даном све већи, што се најбоље види и из тога, што је сад извоз пет пута већи него што је био за време турске управе. — У Африци су Португалци задобили читаву пространу Лунда државу, која лежи у јужној централној Африци и од сад ће особити португалски резидент седети у главној вароши лунданској поред урођеничког владаоца као представник португалског закриља. — У Аустралији, исто као у Африци, до скора са Камеруном, труде се Немци да дограбе што више земљишта за своје колоније. Сад им је нарочито пред очима Нова Гвинеја, куда непрестано испраћају путнике и научнике, те испитују тамошње географске, природњачке, климатичне и т. д. прилике. Једну велику покрајину назвали су су тамо „земља цара Виљема," коју је пропутовао и од сваке руке описао др. О. Финш. Он је био на путу пуних осам месеци и пронашао је читав низ нових пристаништа, река и т. д. Сад се кренула нова велика експедиција за даље испитивање поменуте земље цара Виљема, која се састоји из шест научника са О Шрадером на челу. Они ће тамо остати до краја 1886 године. — Из Аустралије долазе гласови, да је тамо у последње време веома опало благостање становника јужне Аустралије. Земља се задужила скоро 40 милијуна дуката а то значи с главе на главу 115 дуката. Највећа је несрећа дошла због тога, што је жито издало; место 283.000 тона колико је требало бити, добило се летос 36.000 тона жита (36,800.000 килограма), те је због тога извоз жита и брашна веома опао и неизбежна сиротиња завладала целом земљом. — Најпосле ћемо донети једну белешку о главној вароши Сандвичевих Острва, о Хонолули, коју су белешку прво донели американски листови, па је одатле прештампали и толики јевропски. Хонолулу је данас права варош модернога света. Становника има 20.000 и куће су јој доста раздалеко једна од друге, али то јој баш и допринос необичној лепоти. Кућа и здања има много и врло лепих и великих. Нарочито је пожарна чета у врло добром реду; има на расположењу четири парне прскаљке, кола са цревом од каучука и све потребне машинерије. Воде има свакад доста а цела је чета добровољачка. Закони за зидање кућа веома су строги. Здања се морају сва из реда зидати од цигље, а кров мора бити металан или каменит (од листавца), стубови морају бити а тако и све греде од метала. И то све међу потомцима оних дивљака, који су пре неколико векова јели људе и чији најближи сродници на суседним и даљим острвима мал те не раде то и сад.

Руско тврдо дрво. Француски конзул у Батуму поднео је својој влади извештај, у коме говори да на Кавказу у Русији расте неко особито црвено дрво, које има врло важне особине. Он је послао у министарство трговине у Паризу и мустре од тога дрвета, са којих се види, да је дрво особито лепо црвено. Али главна му је добра страна у томе, што бива све тврђе и тврђе, што дуже стоји на ваздуху. По тежини теже је три пут од храстовине, може се доста лако израђивати и не ће да трује на влази. И тако је веома подесно за столаре, коларе и стругаре, који желе да направе и лепу и дуготрајну ствар. Још више биће добро за укусне и уметничке резбе. Дрвета има доста на Кавказу и може се рачунати, да би га се могло извозити на 1000 руских пуда, а по цену 1 рубља од 1 пуда. (Рубља папирна износи од прилике 2.40 динара, а пуд има око 16 кила.

Уредништву нашега листа стигло је на приказ:

Јелена Јунгова новела од Павла Линдау, превео Бранко Мушицки. Београд. Књижар-издавач Петар Ћурчић 1886. Стр. 81. Цена 50 пара дин.

Српски вел-кикиндски календар за год. 1887. Година седма. Издаје књижара Јована Радака у Кикинди 1886. Стр. 64. Цена 25 н.

Чим људи живе? Од Толстоја. Превела Живана. Загреб 1886. Стр. 33 Цена 10 нов. Наручбине се шаљу уредништву „Србобрана" у Загреб.

ЗА ТАРАШКУ ШКОЛУ.

Из Тараша добисмо извештај о стиглим приложима који гласи: Квитирано је досад 176 ф. 75 н. Сл. уредништво „Садашњости" послало је 31 ф. 48 н. Српска црквена општина Срп. Арадац 5 ф. Српска црквена општини В. Кикинда 50 ф. Г. Паја пл. Еремић из В. Кикинде 20 ф. В. Кикиндског дистрикта I. штедионица 30 ф. Од скупљача г. Милоша Ђонлића адвоката из В. Бечкерека: По 1 ф. Гг. др. Паја Линњачки, Арсен Поповић, Ника Купусаревић, Илија Јаковљев, Др. Паја Бота, Стева Шашић, Јован Ј. Поповић, Милан Михајловић, Др. Ђорђе Пеић, Јован Дујаковић, Јоца Крстић, Стеван Савић, Ника Манојловић, Др. Сава Чолаковић Јевта Кудић, Сава Димитријевић Др. Милош Ђорђевић и Ђока Димитријевић. По 50 н. Милош Ђонлић, Јоца Ристић, Драгутиновић, Ј. Грчић, Аца Крстић, Јован Завишић, Мита Живановић, Ж. Вуков, Тоша Радојчић и Миша Мађаров. По 40 н. Милорад Јаковљевић ђакон. По 30 н. Васа Секулић, Алек. Адамовић, Божидар Јовановић и Танасија Ристић. По 20 н. Ђура Рокнић, Обрад Радичев и Жива Срданов. По 10 н. Данило Прица. Свега дакле из В. Бечкерека 25 ф. 30 н. а укупно до сада примљени свота чини **свега 338 ф. 53 н.** на чему свима г.г. скупљачима и приложницима овим најусрдније захваљујемо.

Уједно умољавамо како г.г. скупљаче тако исто и јавне листове, који су прилоге прикупљали, да нам исте ако их где год још непослатих имаде што пре доставе.

У Тарашу 22. новембра 1886.

За црквену општину:

Васа Црквењаков, учитељ. **Мита Влашкалић,** председник.

Јавна благодарност.

Долуподписани нар. учитељ изјављује овим особиту благодарност г. Јовану Герлиху житељу сомборском католику, који држи манастирску земљу под аренду, што је нашој православној српско-романској школи 10 фор. приложио, да се ученицима сиромашним купе школске књиге, мастило, хартија и пера. Нека бог да дароватељу дуг живот и свеже здравље. Живио!

Прњавор манастира Сенђурђа у Банату 21. новембра 1886

Мојсеј Стојин,
српско-романски учитељ.

Захвалница.

Славном „српском певач. друштву" у Белој Цркви.

Вашим братским позивом од 19. октобра као и вашим братским дочеком и гостопримством, којим нас 8. т. м. одликоваste, — показасте да сте достојни носиоци заставе, на којој је записано, слога, узајмност и братство, за цео српски род, — показасте, да сте схватили задаћу српске пев. дружине, да негујете песму, да њоме подиже и снажи, да њоме зближи сво раскомадано Српство.

Ми вам, поред лично изјављене благодарности, и овим путем честитамо, на почетку овако корисног дела, за зближење Српства у опште а наше две дружине и њихове околине посебице и благодаримо на пуном одушевлења дочеку, као и на примерном одликовању „лавор-венцем." Радоваћемо се, ако у најкраћем времену, будемо имали прилике, да вам се на достојан начин одужимо.

Братско вам поздравље. Живели браћо!

У В Градишту 16. новембра 1886.

За „Вел. Градиштанску пев. дружину"

Управни одбор.

Захвала.

Дана 12. (24.) новембра т. г. приредило је учитељско особље у Шиду „Беседу" с игранком у корист својих сиромашних ученика. Том приликом дароваше у име добровољног прилога: По 5 ф. 20 н. Миша Максимовић за банку „Славију." По 4 ф. 20 н. Коста Стојшић адв. из Вуковара. По 3 фор. Теофан Косовац игуман из Привине Главе. По 2 ф. 20 н. Ернест Швел. По 2 ф. Ђорђе Костић опћ. бележник, Јохан Фишер гостионичар, Љубица Шалош. По 1 ф. 80 н. Јосиф Поповић судац. По 1 ф. 40 н. Милица Стефановић, Ђока Симуновић. По 1 ф. 20 н. удова Мрвшић, Лазар Лучић, Милан Козјак. По 1 ф. Павле Новаковић парох, Никола Крсмановић. По 90 н Милоје Новаковић. По 80 н. Фрања Хубер, Андрија Хубер. По 40 н. Оскар пл. Јелачић судб. пристав, Др. Хајнц, Јов. Момировић, Мирослав Спајић, Јов. Марић, Душан Влаховић. По 20 н. Ђорђе Јосић, Сингер, Панта Црепулић, Ђ. Форишковић, Милан Кузмановић, П. Хубер, Ј. Цанкер, Катица Кристић, Ђока Анастасијевић, Ана Посавец, Драг. Вуковац, Хала капетан, Кат. Каленић, Натица Цвејић и Криста Мауковић.

Осим свега тога дароваше гђе Милица Стевановић и Натица Цвејић свака по приличну количину половног одела и обуће за женску дечицу.

Г.г. дароватељима и дароватељицама нека је овим од стране учит. особља а у име обдарење школске сиротиње — јавно изречена захвалност.

Шид 18. (30.) новембра 1886.

Г. Војновић, равн. учитељ. **Бранко Јанковић,** учитељ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ЧИМ ЉУДИ ЖИВЕ?

НАПИСАО ЛАВ НИКОЛАЈЕВИЋ ТОЛСТОЈ.

Превела с руског **Живана.**

Врло згодно као дар о празницима божићу, новој години и св. Сави. Цена 10 н. Добити се може у уредништву „Заставе."

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

„ОРАО"

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

ЗА ГОДИНУ 1887.

уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић.

ГОДИНА ТРИНАЕСТА.

Овај највећи, најбољи, најлепши а по томе и најјефтинији српски календар, који је за ово дванаест година распрострт у више од 165.000 комада по свима крајевима где год има Срба, штампан је и ове године на **лепој углађеној артији.**

Календарски део „Орла" уредио је највештији зналац овога посла у нас проф. **Александар Сандић.** Овај део доноси: знамените године српске и опште, годишња времена, помрачења сунца и месеца, црквено рачунање времена, пасхалију, небесне знакове, сунце и планете, брижљиво описану планету владарку. У сваком појединoм лепим знацима урешеном месецу стари и нови календарион, мене месеца, гатање о времену, предзнаке о години, радње месечне на дому и у пољу, народне и земаљске светковине, разне белешке, уз то **чисто изрубрицирање листове за бележење.**

„Орао" доноси и у овоме своме тринаестом лету за год. 1887. богат и одабран садржај урешен уметнички израђеним сликама.

Забавно-поучни садржај

„Орла" за годину 1887. грана се на ове одељке:

1. НАРОДНЕ ЗАДУЖБИНЕ: **Боздина задужбина,** од С. В. П. 2. ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ ЖИВОТА: **Поп Марко,** од С. В. Поповића. 3. НАРОДНО ЗДРАВЉЕ: а) **Живот и здравље наше омладине,** од С. В. П. б) **Алкохолизам,** осми чланак од Дра Ђорђа Натошевића. в) **О пушењу.** г) **Петролеј као лек.** 4. ПЧЕЛАРСКЕ ПОУКЕ: **Мед на осовини роди,** од Јована Живановића 5. ПРАВНЕ ПОУКЕ: **Закон о народном устанку у Угарској,** од дра Б. Давидовића. 6. ВИНОГРАДАРСКЕ ПОУКЕ: **О подрумима,** од М. Петровића. 7. РАТАРСКЕ ПОУКЕ: 1. **Кад је боље сејати јесење усеве, раније или доцније?** 2. **За семе ваља узимати увек најбоље семе,** од Антонија Кодолањија. 8. НАРОДНА НАСТАВА: **О дацијама или како се обогати?** 9. БЕЛЕШКЕ. 10. УЗ НАШЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ. Уз овај садржај иду **Вашари и Огласи.**

Илустрације

за „Орла" израђене су у првим уметничким заводима.

I. **Насловну слику:** 1. Прота Васа Живковић. II. **Ликове:** 2. Јелена Боздина рођ. Белановића. 3. Стеван Дескашев. 4. Јован Бошковић. 5. Милорад П. Шапчанин. 6. Александар Сандић. 7. Новак Радонић. 8. Леополд Ранке. 9. Стојан Бошковић. 10. Милан Ђ. Милићевић. 11. Илларион Руварац. III. **Слике из наших крајева:** 12. Св. Андрија. 13. Српски сватови. 14. На мећави. 15. Крај огњишта. 16. Срндаћ на муци. 17. Сељани из околине Дубровника. 18. Цетињанке на студенцу. 19. Коњица у црногорској војсци. 20. Саборна црква у Ср. Карловцима. 21. Споменик Бранков на Стражилову. 22. Мати је умрла IV. **Слике из Русије:** 23. Празник Преображења у Русији. 24. Споменик на ратовање у год. 1877—1878. V. **Наше народне ношње:** 25. I. Српкиња из околине Пакраца у Славонији. 26. II. Српкиња из околине Пакраца у Славонији. 27. Српкиња варошанка у Србији.

„Орао" за год. 1887. стоји само 50 новч. или 1 динар.

Наруџбине из Србије прима књижарница **Велимира Валожића** у Београду која рабатује 20—25%. **Из свију осталих** крајева упућују се наруџбине на потписану штампарију. Растуривачима и купцима за готово дајемо **највећи уобичајени рабат.**

На „Орлови" крили узлетво је „ЦАРИЋ" мали календар са сликама за год. 1887. Цена му је 20 нов. или 2 гроша. Рабат и наруџбина као у „Орла."

У Новом Саду 22. новембра 1886.

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду
издавалац „Орла" и „Царића."

НОВЕ КЊИГЕ.

Изашле су из штампе и могу се добити у потписатој књижари:

СВЕСКА I.

ТРГОВАЧКА ПИСМА

РУЧНА КЊИГА

ЦЕЛОКУПНОГ ЗНАЊА ТРГОВАЧКОГ

ПО НАЈСТРУЧНИЈИМ ПИСЦИМА

за наше прилике удесио

АЛЕКСА КАРАНОВИЋ.

Цена 50 новч.

СИСТЕМ ТРГОВАЧКОГ КЊИГОВОДСТВА

НАПИСАО ЗА ШКОЛУ И САМОУКЕ

РАДИВОЈ ПРЕДИЋ

шеф књиговодства у привилегованој народној банци краљевине Србије.

Цена 2 фор. 50 новчића.

У Новом Саду 6. новембра 1886.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

СТЕВЕ МИЛОВАНОВИЋА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

треба млађег спомоћника који је вешт детајлиста и који може одма ступити. Такођер и једног шегрта 1—1

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ЈУЛИУСА КЕРЕРА

У ТИТЕЛУ 3—3

потребује једног шегрта или практиканта, који одмах ступити може.

У МИТРОВИЦИ

за моју штампарију потребујем једног стручњака као деловођу, који може одма ступити.

Паја Болановић,
1—3 књиговођа штедионице.

Реелно и најјефтиније набавно врело

НАМЕШТАЈА

у свакој врсти и у сваком слогу код

ТЕОДОРА ДИМОВИЋА

I. Wipplingerstrasse No 27.

БЕЧ. 23 40

МУШКЕ кошуље (дебљину гола врата молим.) Од постојана енглеског шифона, прса клот, са поруБци уздуж и преки, каро и везене 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 фор. Руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 фор. Шарене кретон и оксфорт 1, 1—50, 2, 2—50, 3 фор. Дечије беле 50, 60, 70, 80 новч. Гаћа дуготрајни без 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50 ф.

ЖЕНСКЕ кошуље од постојана енглеског шифона са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1 50, 2, 2—50, 3 ф. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Руком богато везене 3, 3—50, 4, 5 ф. Са модни уметци и руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ф Спаваће рекле и гаћице са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 2—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Сукњо 1, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5 ф. 6 румбург фини јастука и 2 јорганске каве, све на четир стране en Boyquet руком кунст везене париски 80, 90, 100, 125 ф. (среди дупло:) Прса за мушке и женске кошуље са поруБци, уметци, париз кунст руковез и саго ajour од 50 н. до 6 ф. Toile-forte новопронађено ткање, јеатраве једнаке природно беле жице, без креча и грижава белила, траје 2 до 3 пута дуже од обична платна а у полу цене, боле и јефтиније од тако зване Kind-Webe, кварежна имитација законом забрањена, дебље жице из ткање? 6 чаршава по 2½ метра дужина а ширина центиметри 156 10, 186—11·50, 188—12, 200—13, 14, 15 фор. 20 метре дуж. ширина цитри 55—4, 65—4·50. 74—5, 78—6, 88—7, 8, 9 ф. Croisé-fort-elastik у 4 нема тк но за гаће неподеримо 20 метре дуж. ширина цитри 84—8, 10, 12, 14, 15 ф. Енглески шифон, траје 4 до 6 година туце кошуља, 20 метре дуж. 84 цметри ширина 3, 3·50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ф.

Са многогодишњим искуством, неограниченим средством, урођеним и строго поштеним поступком! У смотрењу фине, укусне и целисходне израде, умешно удешеном! удешеном крају и сво од искушане, здраве и дуготрајне материје на најбоље израђено перило шиљем са (Nachnahme) по најјефтинијој фабричној цени: fondé 1867.

Адреса: **Alexander Stanischits ausschl. befugt. Wäschwaren-Fabrikant. Wien, Singerstrasse Nr. 32.** 7—8

КОСТА СТОЈАНОВИЋ

ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,

у лебарској улици, у кући г. Живка Ђурића поред срп. нар. позоришта

препоручује своје сложиште свију врста

ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА („ШПОРХЕРТА")

И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ

ПОД ГАРАНЦИЈОМ

као и нову поплашћену врсту

СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД ПЛЕХА

И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки **браварски посао** на **грађевини, ограде порте, гробова** по **најновијем укусу а најјефтинијој цени,** исто тако и све **оправке са најсолиднијом израдом. Има и ДВА ЦРКВЕНА ЧИРАКА на три крака лепо израђена, 5 шуха висине, готови.** 15 16

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић — Одговорни уредник Лаза Нанчић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.